

Dzieci pomagały też zapewne w produkcji rzemieślniczej klanu, opiekowały się młodszym rodzeństwem oraz zaczynały wyprawiać się na rynek celem wymiany produktów. Innymi słowy, rozpoczynały swoje włączanie się w społeczeństwo poprzez uczestnictwo w pracach domowych wykonywanych w ramach rodziny oraz w poczynaniach religijnych, politycznych i ekonomicznych teje, będąc postrzegane jako jej członkowie.

Z drugiej strony, biorąc pod uwagę, że klany tworzyły jednostki społeczne wyższego rzędu, dzieci były tym samym inkorporowane do instytucji ekonomicznych, religijnych i politycznych *Tlaxilacalli* i *Calpulli*, do których należały.

Dzieci uczyły się w ten sposób od rodziców i krewnych prac, które w przyszłości miały wykonywać i, co ważne, ten typ nauczania był częścią praktyki wspólnotowej, prowadzącej nie tylko do wykształcenia w uczniu odpowiednich umiejętności, ale także do ukształtowania jego indywidualnej osobowości i tożsamości społecznej³⁶.

Tlacuilo, który namalował stronę 59 *Códice Mendocino*, przedstawił w polu u dołu strony tę zmianę w sposobie postrzegania dzieciństwa. Zmiana w postrzeganiu dzieciństwa odpowiadała wiekowi sześciu lat. Można tam zauważyć, że zadaniem chłopców była pomoc w pracach rzemieślniczych oraz w zbieraniu kukurydzy i fasoli, podczas gdy dziewczynki zaczynały prząść. Ponadto na kolejnej stronie [il. 8] widać jak siedmioletni chłopcy uczą się łowić ryby, a dziewczynki pomagają w przędzeniu. Ciekawym jest, że w tym wieku chłopcom pozwalano już ubierać się jak dorosłym.

Następne pola *tlacuilo* poświęcił przedstawieniu kar, jakim poddawane były słabe i nieposłuszne dzieci. Kary zróżnicowane były również stosownie do wieku. Najpierw, dzieciom, które ukończyły osiem lat grożono ukłuciem kolcami agawy, a jeśli rok później nadal były one nieposłuszne stosowano wspomnianą karę, wiążąc chłopców, nagich, za ręce i nogi i kłując ich kolcami, podczas gdy dziewczynki były kłute w ręce³⁷.

Kary dla nieposłusznych dzieci narastały wraz z wiekiem, dziesięciolatki były bite kijem, a jedenastolatkom kazano wdychać dym z chili, aby „nie pałętali się rozwiązli i leniwi, ale spędzali czas na rzeczach pożytecznych”³⁸. Dwunastoletnich chłopców karano każąc im leżeć nago na wilgotnej ziemi, a dziewczynki, nakazując im zamiatać przez całą noc³⁹.

³⁶ LOPIPARO 2006: 135.

³⁷ *Códice Mendocino* 1997: f. 59r.

³⁸ LÓPEZ AUSTIN 1985 b: 107; „para que no anduviesen viciosos y vagabundos, sino que se aplicasen en ocupar el tiempo en cosas provechosas”.

³⁹ *Códice Mendocino* 1997: f. 60r.